

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Formålet med lovforslaget

Formålet med lovforslaget er at ændre betingelserne for at kunne deltage i kommunale valg, idet personer, der hverken har dansk eller nordisk statsborgerskab eller har statsborgerskab i et andet EU-medlemsland, efter forslaget ikke skal kunne udøve valget eller være valgbar ved danske kommunale valg.

Den kommunale valglovs § 1 giver adgang til at udøve valget for personer med dansk indfødsret, for nordiske statsborgere med fast bopæl her og for personer, der er statsborgere i en af de øvrige medlemsstater i EU, under forudsætning af, at de pågældende har fast bopæl i kommunen, henholdsvis amtskommunen. Men derudover kan valget til de kommunale valg udøves af enhver, der uden afbrydelse har haft fast bopæl i riget i de sidste 3 år forud for valgdagen.

Det er den sidstnævnte mulighed, der alene beror på 3 års bopæl i Danmark, og som har hjemmel i § 1, stk. 1, nr. 4., § 1 a og § 3 a i lov om kommunale valg, som forslagsstillerne med lovforslaget ønsker afskaffet.

Historik og politiske vurderinger ved lovændringen i 1981

Valgretten er ikke en frihedsrettighed, men en kompetence eller social funktion, der tilkommer den samlede vælgerbefolkning. Oprindeligt har valget og valgbarhed i alle lande som en selvfølge været forbeholdt landets egne statsborgere. Kravet om statsborgerskab har som oftest været suppleret af bopælskrav. I Danmark har det – bortset fra de sidste 22 år – altid været krævet, at både betingelsen om statsborgerskab og betingelsen om bopæl i riget skulle være opfyldt, for at man kunne udøve valget. Det har været den overvejende opfattelse, at disse krav er nødvendige for at beskytte demokratiske valg mod manglende interessefællesskab og manglende solidaritetsfølelse fra vælgernes side. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 1959, side 248 ff., omtaler disse to forhold samt valg-

tekniske forhold som begrundelse for det kombinerede statsborger- og bopælskrav.

Ved en lovændring i 1977 fik statsborgere fra de øvrige nordiske lande tillagt valget og valgbarhed til de kommunale råd, jf. lov nr. 202 af 18. maj 1977 (se Folketingstidende 1976-77, forhandlingerne spalte 286, 1318, 3340 og 3773, tillæg A side 671, tillæg B side 239 og tillæg C side 169), og ved en lovændring i 1981 har også andre personer, der ikke har dansk indfødsret, fået tillagt valget og valgbarhed ved de kommunale valg, hvis de ud over at opfylde de almindelige betingelser for valget til de kommunale råd har haft ophold i Danmark i de sidste 3 år forud for valget, jf. lov nr. 143 af 30. marts 1981 (se Folketingstidende 1980-81, forhandlingerne spalte 4040, 4941, 7489 og 8423, tillæg A side 2501, tillæg B side 457 og 515 og tillæg C side 417).

Under Socialdemokratiets ledelse af landet i 1970'erne opstod i regeringen et ønske om at tildele gæstearbejdere valget. I 1977 udtalte statsminister Anker Jørgensen, at regeringen ville overveje at tildele gæstearbejderne kommunal valget efter svensk forbillede. (Lise Tøgeby, »Fra fremmedarbejdere til etniske minoriteter«, Aarhus Universitetsforlag, 2003, side 497).

Ved folketingets behandling af lovændringen i 1981 redegjorde indenrigsministeren og partiernes ordførere for deres synspunkter, bl.a. således:

Det fremgik bl.a. af den skriftlige fremsættelse til forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg (L 100) i folketingsåret 1980-81, at indenrigsministeren, Henning Rasmussen (S), fandt det rimeligt, at indvandrere på et forholdsvis tidligt tidspunkt efter indvandringen får adgang til aktivt at tage del i det politiske liv i kommunen. Henning Rasmussen mente, at valgretten ville styrke indvandrerens samhørighed med det danske samfund. Treårskrævet ville efter hans mening sikre en rimelig tilknytning til det danske samfund.

Kirsten Andersen (S) fandt, at »de mange indvandrere, Danmark fik i 1960'erne og først i 1970'erne, har i årene siden bidraget med deres arbejdskraft til